

І БӨЛІМ. ОЙДЕНЕ ЖАРЫСТАРЫНЫҢ ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕРІ

1. ЕРЕЖЕЛЕРДІҢ МӘРТЕБЕСІ МЕН ҚОЛДАНЫЛУ АЯСЫ

1.1 Жалпы ережелер

1.1.1. Осы Ойдене жарыстарының Ережелері (бұдан әрі — Ережелер) Ойдене бойынша жарыстарды ұйымдастыру мен өткізу тәртібін белгілейді.

1.1.2. Осы Ережелер Ойдене Федерациясының ресми жарыстарына, сондай-ақ Федерацияның келісімімен өткізілетін барлық жарыстарға қолданылады.

1.1.3. Ережелер жарыстарды ұйымдастырушылар, төрешілер, спортшылар, бапкерлер, команда өкілдері және жарыстарды өткізуге қатысатын барлық тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

1.1.4. Осы Ережелер Ойдене бойынша жарыстарды өткізу кезінде бірыңғай талаптарды белгілеу, қауіпсіздікті қамтамасыз ету және әділ төрешілікті жүзеге асыру мақсатында әзірленген.

1.2 Ережелердің мақсаты мен міндеті

1.2.1. Осы Ережелердің мақсаты — Ойдене бойынша жарыстарды өткізудің бірыңғай қағидаларын белгілеу.

1.2.2. Ережелердің міндеттері:

- спортшылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету;
- төрешіліктің біркелкі қолданылуын қамтамасыз ету;
- жарыстарды өткізудің бірыңғай тәртібін белгілеу;
- спорттық қағидалардың сақталуын қамтамасыз ету.

1.3 Ережелердің міндеттілігі және басымдығы

1.3.1. Ойдене бойынша барлық жарыстар осы Ережелерге сәйкес өткізілуі тиіс.

1.3.2. Осы Ережелер Ойдене бойынша жарыстарды өткізуге қатысты өзге құжаттарға қатысты басымдыққа ие.

1.3.3. Егер жарыс туралы Ережеде (Положение) осы Ережелерге қайшы келетін нормалар болса, осы Ережелердің талаптары қолданылады.

1.4 Терминдер мен анықтамалар

1.4.1. Осы Ережелерде мынадай негізгі терминдер қолданылады:

Ойдене — соққы және күрес техникасының элементтерін біріктіретін жекпе-жек түрі.

Жекпе-жек — екі спортшы арасындағы қарсыласу.

Жарыс — спортшылардың белгіленген ережелер бойынша өтетін спорттық сайысы.

Төреші — жарысты төрешілеуді жүзеге асыратын ресми тұлға.

Рефери — жекпе-жекте алаңда басқаратын төреші.

Бүйірлік төреші — спортшылардың әрекеттерін бағалайтын және ұпайларды тіркейтін төреші.

Қолдаушы — жекпе-жек кезінде спортшыны арнайы бөлінген орында қолдайтын және кеңес беретін тұлға.

Қолдау аймағы — қолдаушыларға арналған арнайы белгіленген орын.

1.5 Ережелерге өзгерістер енгізу тәртібі

1.5.1. Осы Ережелерге өзгерістер мен толықтырулар Ойдене Федерациясының шешімімен енгізіледі.

- 1.5.2. Ережелердің жаңа редакциясы Федерация бекіткен күннен бастап күшіне енеді.
1.5.3. Ережелердің ресми нұсқасы Федерацияның ресми ресурстарында жарияланады.

2. ОЙДЕНЕ ЖАРЫСТАРЫНЫҢ ДИСЦИПЛИНАЛАРЫ

2.1 Дисциплиналар тізбесі

- 2.1.1. Ойдене бойынша жарыстар келесі дисциплиналар бойынша өткізіледі:
— Ойдене аралас жекпе-жегі;
— Ойдене күресі.

2.2 Дисциплиналардың нормативтік анықтамасы

- 2.2.1. Ойдене аралас жекпе-жегі — соққы техникасы мен күрес техникасын қолдануға рұқсат етілетін спорттық жекпе-жек.
2.2.2. Ойдене күресі — соққы әрекеттерін қолдануға тыйым салынған, ал күрес техникасына рұқсат етілетін жекпе-жек.
2.2.3. Әрбір дисциплина бойынша рұқсат етілген және тыйым салынған әрекеттер, сондай-ақ ұпай беру және тәртіптік санкциялар тиісті бөлімдерде белгіленеді.

2.3 Рұқсат етілген және тыйым салынған әрекеттердің жалпы қағидалары

- 2.3.1. Жекпе-жек барысында тек осы Ережелермен рұқсат етілген техникалық әрекеттерге ғана жол беріледі.
2.3.2. Спортшының қарсыластың денсаулығына қауіп төндіретін әрекеттеріне тыйым салынады.
2.3.3. Қауіпсіздік қағидаларын бұзу төреші тарапынан тоқтатылып, тәртіптік шаралар қолданылуы мүмкін.
2.3.4. Әрбір дисциплина бойынша нақты рұқсат етілген және тыйым салынған әрекеттер тиісті бөлімдерде белгіленеді.

3. ЖАРЫСТАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ ЖӘНЕ ӨТКІЗУ ЖҮЙЕСІ

3.1 Жарыстардың түрлері

- 3.1.1. Ойдене бойынша жарыстар келесі түрлерде өткізілуі мүмкін:
— жеке жарыстар;
— командалық жарыстар;
— жеке-командалық жарыстар.
3.1.2. Жарыстың нақты түрі жарыс туралы Ережеде (Положение) көрсетіледі.

3.2 Жарыстарды өткізу жүйелері

- 3.2.1. Жарыстар келесі жүйелер бойынша өткізілуі мүмкін:
— шығып қалу жүйесі;
— айналмалы жүйе;
— аралас жүйе.
3.2.2. Жарысты өткізу жүйесі қатысушылар санына және жарыстың деңгейіне байланысты анықталады.
3.2.3. Жарыс жүйесін жарыстың бас төрешісі жарысты ұйымдастырушымен келісіп белгілейді.

3.3 Жарыс кезеңдері

- 3.3.1. Жарыстар келесі кезеңдерден тұруы мүмкін:

- іріктеу кезеңі;
- жартылай финал;
- финал.

3.3.2. Жарыстың құрылымы жарыс туралы Ережеде көрсетіледі.

3.4 Жарыстың ресми құжаттары

3.4.1. Ойдене жарыстары келесі негізгі құжаттар негізінде өткізіледі:

- жарыс туралы Ереже (Положение);
- осы Ережелер;
- жарыс бағдарламасы.

3.4.2. Барлық ресми құжаттар жарыс басталғанға дейін қатысушыларға жариялануы тиіс.

4. ЖАРЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

4.1 Жалпы ережелер

4.1.1. Ойдене бойынша жарыстарды ұйымдастыру және өткізу жарысты ұйымдастырушыға жүктеледі.

4.1.2. Жарысты ұйымдастырушы жарыстың осы Ережелерге және жарыс туралы Ережеге (Положение) сәйкес өткізілуін қамтамасыз етеді.

4.1.3. Жарысты ұйымдастырушы:

- жарысты өткізу орнын дайындауды;
- төрешілер алқасының жұмысын ұйымдастыруды;
- медициналық қамтамасыз етуді;
- қауіпсіздік талаптарының сақталуын қамтамасыз етеді.

4.1.4. Жарыс өткізу кезінде спортшылардың қауіпсіздігі бірінші кезектегі міндет болып табылады.

4.2 Жарыс туралы Ереже (Положение)

4.2.1. Әрбір жарыс жарыс туралы Ережеге (Положение) сәйкес өткізіледі.

4.2.2. Жарыс туралы Ережеде мыналар көрсетіледі:

- жарыстың атауы;
- өткізу күні мен орны;
- жарыстың ұйымдастырушысы;
- жарыс бағдарламасы;
- қатысушылардың жас және салмақ санаттары;
- жарысты өткізу жүйесі;
- қатысу шарттары.

4.2.3. Жарыс туралы Ереже жарыс басталғанға дейін барлық қатысушыларға жеткізілуі тиіс.

4.3 Жарысты өткізу орны

4.3.1. Жарыстар арнайы дайындалған спорт залдарында немесе спорт алаңдарында өткізіледі.

4.3.2. Жарысты өткізу орны:

- қауіпсіздік талаптарына сәйкес болуы;
- жеткілікті жарықтандырылуы;
- спортшылар мен төрешілер үшін қолайлы жағдай қамтамасыз етуі тиіс.

4.3.3. Жарысты өткізу орны көрермендер үшін де қауіпсіз болуы тиіс.

5. МЕДИЦИНАЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

5.1 Жалпы талаптар

- 5.1.1. Әрбір жарыс міндетті түрде медициналық қамтамасыз етумен өткізіледі.
- 5.1.2. Жарыс барысында медициналық қызметкердің болуы міндетті.
- 5.1.3. Медициналық қызметкер спортшылардың денсаулық жағдайын бақылауды жүзеге асырады.

5.2 Медициналық бақылау

- 5.2.1. Жарысқа тек медициналық рұқсаты бар спортшылар ғана жіберіледі.
- 5.2.2. Медициналық қызметкер жекпе-жек барысында спортшылардың жағдайын бақылауға құқылы.
- 5.2.3. Егер спортшының денсаулығына қауіп төнсе, медициналық қызметкер жекпе-жекті тоқтатуды талап етуге құқылы.
- 5.3 Жарақат алған жағдайда әрекет ету
- 5.3.1. Егер жекпе-жек барысында спортшы жарақат алса, рефери жекпе-жекті тоқтатады.
- 5.3.2. Медициналық қызметкер спортшыға қажетті медициналық көмек көрсетеді.
- 5.3.3. Медициналық қызметкердің қорытындысы бойынша спортшының жекпе-жекті жалғастыруына немесе тоқтатуына шешім қабылданады.

6. ҚАУІПСІЗДІК ТАЛАПТАРЫ

6.1 Жалпы қауіпсіздік талаптары

- 6.1.1. Ойдене бойынша жарыстар спортшылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайларда өткізілуі тиіс.
- 6.1.2. Жарысты ұйымдастырушы қауіпсіздік талаптарының сақталуын қамтамасыз етеді.
- 6.1.3. Қауіпсіздік талаптарының сақталуы үшін төрешілер алқасы, медициналық қызметкерлер және жарысты ұйымдастырушылар жауапты болады.

6.2 Қауіпті жағдайлардың алдын алу

- 6.2.1. Жарыс алаңы қауіпсіз және жарақат алу қауіпін туғызбайтын болуы тиіс.
- 6.2.2. Жарыс кезінде бөгде адамдардың жарыс алаңына кіруіне жол берілмейді.
- 6.2.3. Жарыс алаңы мен оның айналасында спортшыларға қауіп төндіретін заттардың болуына жол берілмейді.
- 6.2.4. Жарыс кезінде қауіпсіздік талаптарының бұзылуы анықталған жағдайда жекпе-жек уақытша тоқтатылуы мүмкін.

7. ТӨРЕШІЛЕР АЛҚАСЫ ЖӘНЕ РЕСМИ ТҮЛҒАЛАР

7.1 Жалпы ережелер

- 7.1.1. Ойдене бойынша жарыстарды төрешілеуді Ойдене Федерациясы аттестаттаған және белгіленген үлгідегі жарамды куәлігі бар төрешілер жүзеге асырады.
- 7.1.2. Төрешілер алқасын жарыстың бас төрешісі қалыптастырады және жарысты ұйымдастырушы бекітеді.
- 7.1.3. Төрешілер алқасының сандық құрамы жарыстың ауқымына байланысты анықталады.
- 7.1.4. Жекпе-жектерге төрешілерді тағайындау бейтараптық және әділдік қағидаларын қамтамасыз етуі тиіс.

7.2 Төрешілер алқасының құрамы

- 7.2.1. Төрешілер алқасының құрамына мыналар кіреді:
  - бас төреші;
  - бас төрешінің орынбасары;

- бас хатшы;
- рефери;
- бүйірлік төрешілер;
- аға төреші (арбитр);
- төреші-хронометрист;
- қатысушылар жанындағы төреші;
- төреші-ақпарат беруші;
- жарыс коменданты.

7.2.2. Медициналық персонал осы Ережелердің жарыстарды медициналық қамтамасыз етуге қатысты бөліміне сәйкес әрекет етеді.

7.3 Жекпе-жектің төрешілер бригадасы

7.3.1. Әрбір жекпе-жек бас төреші тағайындайтын төрешілер бригадасымен төрешіленеді.

7.3.2. Төрешілер бригадасының құрамына мыналар кіреді:

- рефери;
- бүйірлік төрешілер;
- төреші-хронометрист;
- алаң хатшысы.

7.3.3. Жарыстың деңгейіне байланысты төрешілер бригадасының құрамы келесідей белгіленеді.

Клубтық жарыстар:

- рефери;
- кемінде екі бүйірлік төреші;
- төреші-хронометрист.

(Хатшының функцияларын жарыстың жалпы хатшылығы орындауы мүмкін.)

Қалалық және өңірлік жарыстар:

- рефери;
- кемінде екі бүйірлік төреші;
- төреші-хронометрист;
- алаң хатшысы.

Республикалық және халықаралық жарыстар:

- рефери;
- кемінде үш бүйірлік төреші;
- аға төреші;
- төреші-хронометрист;
- алаң хатшысы.

7.3.4. Бүйірлік төрешілер белгіленген хаттамада ұпайлар мен ескертулерді тіркейді.

7.3.5. Алаң хатшысы төрешілер жазбалары негізінде жекпе-жек нәтижелерін қорытындылап, қорытынды хаттаманы рәсімдейді.

7.3.6. Аға төреші (тағайындалған жағдайда) бригаданың жұмысын үйлестіреді және жекпе-жектің нәтижесін растайды.

7.3.7. Рефери нәтижелер расталғаннан кейін жеңімпазды жариялайды.

7.3.8. Төрешілер бригадасының кез келген мүшесін ауыстыру тек бас төрешінің шешімімен жүзеге асырылады.

7.4 Бас төреші

7.4.1. Бас төреші жарысты басқарады және оны осы Ережелер мен жарыс туралы Ережеге сәйкес өткізуді қамтамасыз етеді.

7.4.2. Бас төреші міндетті:

- төрешілер алқасының жұмысын ұйымдастыруға;
- жарыс өткізу орнының қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін бақылауға;
- жеребе өткізуді ұйымдастыруға;
- мандаттық комиссияның жұмысын бақылауға;
- төрешілердің жұмысын талдауға;
- даулы және стандартты емес жағдайларда шешім қабылдауға.

7.4.3. Бас төрешінің құқығы бар:

- жарысты тоқтатуға, кейінге қалдыруға немесе тоқтатуға;
- төрешілерді ауыстыруға;
- өрескел бұзушылықтар анықталған жағдайда шешімдерді жоюға;
- осы Ережелермен реттелмеген мәселелер бойынша шешім қабылдауға.

7.5 Рефери

7.5.1. Рефери жекпе-жекте алаңда төрешілейді.

7.5.2. Реферидің негізгі міндеті — спортшылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және осы Ережелердің сақталуын бақылау.

7.5.3. Рефери міндетті:

- Ережелердің сақталуын бақылауға;
- «Тоқта» және «Бой» («Сайыс») командаларын жариялауға;
- бұзушылықтарды тіркеуге және жазалау шараларын жариялауға;
- берілуде, нокдаунда, айқын басымдық кезінде немесе денсаулыққа қауіп төнген жағдайда жекпе-жекте тоқтатуға;
- спортшылардың экипировкасын бақылауға;
- бүйірлік төрешілермен, аға төрешімен және хатшылықпен өзара әрекеттесуге.

7.5.4. Реферидің құқығы бар:

- ескерту, қатаң ескерту және дисквалификация жариялауға;
- қауіпсіздікке қауіп төнген жағдайда жекпе-жекте кез келген сәтте тоқтатуға;
- жарақат алған жағдайда дәрігерді шақыруға.

7.5.5. Рефери өз құзыреті шегінде дербес шешім қабылдайды.

7.6 Бүйірлік төрешілер

7.6.1. Бүйірлік төрешілер жекпе-жекте бақылап, спортшылардың әрекеттерін бағалайды және белгіленген хаттамада тіркейді:

- берілген ұпайларды;
- рефери жариялаған қатаң ескертулерді.

7.6.2. Бүйірлік төрешінің құқығы бар:

- Ережелердің бұзылғаны туралы белгі беруге;
- әрекеттерді бағалауда мүмкін қателік туралы белгі беруге;
- өрескел бұзушылық немесе қауіп жағдайында жекпе-жекте тоқтатуды талап етуге.

7.6.3. Бүйірлік төрешілер міндетті:

- бейтараптықты сақтауға;
- жекпе-жек барысында спортшылармен байланыс жасамауға;
- қатысушыларға нұсқау бермеуге;
- тек осы Ережелер шеңберінде әрекет етуге.

7.7 Рефери мен бүйірлік төрешілердің өзара әрекеті

7.7.1. Рефери алаңдағы жекпе-жекте басқаратын жалғыз тұлға болып табылады.

7.7.2. Егер рефери келесілерді байқамаса:

- Ереженің айқын бұзылуын;
  - нокдаунды;
  - спортшының берілуін;
  - денсаулыққа қауіп төндіретін жағдайды,
- бүйірлік төреші ысқырықпен жекпе-жекте тоқтату белгісін беруге міндетті.
- 7.7.3. Белгіні естігеннен кейін рефери жекпе-жекте дереу тоқтатып, себептерін анықтауы тиіс.
- 7.7.4. Аға төреші (тағайындалған жағдайда) Ережелердің өрескел бұзылуы немесе қауіп жағдайында жекпе-жекте тоқтатуды талап етуге құқылы.
- 7.7.5. Оқиға бойынша соңғы шешімді жағдайды анықтағаннан кейін рефери қабылдайды.
- 7.7.6. Тоқтату белгісін негізсіз қолдану бас төрешінің шешімімен төрешіні ауыстыруға негіз болуы мүмкін.

7.8 Жекпе-жекте түпкілікті басқару

- 7.8.1. Алаңдағы жекпе-жекте басқаруды тек рефери жүзеге асырады.
- 7.8.2. Жекпе-жек барысында рефери берген барлық командалар спортшылар, төрешілер бригадасы және жарысқа қатысушылар үшін міндетті.
- 7.8.3. Реферидің жекпе-жек барысында өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімдері түпкілікті болып табылады және орындалуы міндетті.

8. ЖАРЫСҚА ҚАТЫСУШЫЛАР ЖӘНЕ ЖІБЕРУ ТӘРТІБІ

8.1 Қатысушылардың жас топтары

- 8.1.1. Ойдене бойынша жарысқа қатысушылар келесі жас топтарына бөлінеді:
- 11–12 жас — балалар (ұлдар, қыздар);
  - 13–14 жас — жасөспірімдер А (ұлдар, қыздар);
  - 15–16 жас — жасөспірімдер В (ұлдар, қыздар);
  - 17–18 жас — юниорлар, юниоркалар;
  - 19–39 жас — ерлер, әйелдер;
  - 40 жас және одан жоғары — сениорлар (ерлер, әйелдер).
- 8.1.2. Спортшының жасы туған жылы бойынша анықталады.
- 8.1.3. Жас шектерін өзгерту тек Ойдене Федерациясының шешімімен немесе Федерациямен келісім бойынша рұқсат етіледі.
- 8.1.4. Жас топтарын біріктірген жағдайда жас айырмашылығы келесіден аспауы тиіс:
— балалар, жасөспірімдер және юниорлар арасында 2 жылдан аспауы тиіс.
- 8.1.5. Спорттық разряды бірінші разрядтан төмен емес 18 жастағы юниорларға медициналық рұқсат болған жағдайда ерлер арасында қатысуға рұқсат етіледі.
- 8.1.6. Балалар мен жасөспірімдерге бір жарыс шеңберінде көршілес жас топтарында қатысуға тыйым салынады.

8.2 Салмақ санаттары

- 8.2.1. Салмақ санаттары келесі дисциплиналар үшін бірдей болып табылады:
- «Ойдене аралас жекпе-жегі»
  - «Ойдене күресі».
- Салмақ санаттары келесідей белгіленеді.

Ұлдар, қыздар (11–12 жас):

28 кг дейін, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49 кг дейін.

Жасөспірімдер А (13–14 жас):

34 кг дейін, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55, 58 кг дейін.

Жасөспірімдер В (15–16 жас):

40 кг дейін, 44, 48, 52, 56, 60, 64, 68, 72, 76 кг дейін.

Юниорлар, юниоркалар (17–18 жас):

44 кг дейін, 48, 52, 56, 60, 64, 68, 72, 76, 80 кг дейін, 80 кг жоғары.

Ерлер, әйелдер (19–39 жас):

48 кг дейін, 52, 56, 60, 64, 68, 72, 76, 80, 84, 88 кг дейін, 88 кг жоғары.

Сениорлар (40 жас және одан жоғары):

48 кг дейін, 52, 56, 60, 64, 68, 72, 76, 80, 84, 88 кг дейін, 88 кг жоғары.

8.2.2. Салмақ санаттарының шектерін өзгерту ұйымдастырушының шешімімен және Ойдене Федерациясының бекітуімен рұқсат етіледі, бірақ диапазонның ұлғаюы келесіден аспауы тиіс:

- 3 кг — балалар мен жасөспірімдер А;
- 4 кг — жасөспірімдер В және юниорлар.

8.2.3. Ерлер жарыс барысында бастапқы санатына қайта оралу құқығынсыз ауыр салмақ санатында қатысуға құқылы.

8.2.4. Қатысушылар саны жеткіліксіз болған жағдайда көршілес салмақ санаттарын біріктіруге рұқсат етіледі, бірақ спортшылар арасындағы салмақ айырмашылығы келесіден аспауы тиіс:

- 3 кг — балалар, жасөспірімдер А;
- 4 кг — жасөспірімдер В, юниорлар, 70 кг дейінгі ерлер;
- 5 кг — 70 кг жоғары юниорлар мен ерлер.

8.3 Спортшыларға қойылатын талаптар

8.3.1. Жарысқа ер және әйел жынысты, кемінде 6 ай дайындықтан өткен, бапкері тіркеген және жарамды медициналық рұқсаты бар тұлғалар жіберіледі.

8.3.2. Жарысқа Ойдене дайындық жүйесінің кемінде үшінші деңгейіне ие спортшылар жіберіледі.

8.3.3. Спортшының жарысқа дайындығы үшін бапкер жауап береді.

8.3.4. Жарысқа тіркелген спортшы:

- құлау кезінде өзін сақтандыру техникасын меңгеруі;
- жекпе-жек жүргізудің базалық техникалық-тактикалық дағдыларына ие болуы;
- оқу жекпе-жектеріне (спаррингтерге) қатысу тәжірибесіне ие болуы;
- жарыс жүктемесіне физикалық тұрғыдан дайын болуы;
- жарысқа психологиялық тұрғыдан дайын болуы тиіс.

8.4 Мандаттық комиссия

8.4.1. Спортшыларды жарысқа жіберуді Мандаттық комиссия жүзеге асырады.

8.4.2. Мандаттық комиссияның құрамын жарысты ұйымдастырушы және бас төреші бекітеді.

8.4.3. Мандаттық комиссияға келесі құжаттар ұсынылады:

жарысқа қатысу өтінімі;

1. спортшының жеке басын куәландыратын құжат;
2. медициналық рұқсат;
3. спортшының жарысқа қатысу туралы өтініші (кәмелетке толмағандар үшін — заңды өкілінің өтініші).

8.4.4. Мандаттық комиссия келесілерді тексереді:

1. жас санатына сәйкестігін;
2. көрсетілген салмақ санатына сәйкестігін;
3. міндетті құжаттардың болуын;

4. жарыс туралы Ережеде көзделген басқа талаптарды.
- 8.4.5. Тексеру нәтижелері бойынша Мандаттық комиссия спортшыны жарысқа жіберу немесе жібермеу туралы қорытынды рәсімдейді.
- 8.4.6. Спортшыны жарысқа жіберу туралы соңғы шешімді Мандаттық комиссияның қорытындысы негізінде бас төреші қабылдайды.
- 8.4.7. Мандаттық комиссиядан өтпеген спортшы жарысқа жіберілмейді.

8.5 Салмақ өлшеу

- 8.5.1. Салмақ өлшеу жарыс күні немесе жарыстың алдындағы күні жүргізіледі, егер бұл жарыс туралы Ережеде көзделсе.
- 8.5.2. Салмақ өлшеу жекпе-жектер басталғанға дейін кемінде 1 сағат бұрын аяқталуы тиіс.
- 8.5.3. Салмақ өлшеу кезінде спортшы фотосуреті бар жеке басын куәландыратын құжатты көрсетуі тиіс.
- 8.5.4. Спортшылар салмақ өлшеуге минималды спорттық киіммен немесе іш киіммен қатысады. Нәтижелер салмақ өлшеу хаттамасына енгізіледі.
- 8.5.5. Салмақ өлшеуге келмеген спортшы жарысқа жіберілмейді.
- 8.5.6. Егер спортшының салмағы белгіленген салмақ санатынан асып кетсе, ол осы санатта жарысқа қатыса алмайды. Ауыр салмақ санатына жіберу жарыс туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырылады.
- 8.5.7. Салмақ өлшеуді бас төреші бекіткен комиссия жүргізеді.
- 8.5.8. Салмақ өлшеуге қатысты өзге мәселелер жарыс туралы Ережемен реттеледі.

8.6 Жеребе

- 8.6.1. Жеребені бас төреші бас хатшымен бірге команда өкілдерінің қатысуымен өткізеді.
- 8.6.2. Жеребе мандаттық комиссия мен салмақ өлшеу аяқталғаннан кейін өткізіледі.
- 8.6.3. Жеке және жеке-командалық жарыстарда спорттық қағиданы сақтау мақсатында күшті спортшыларды және бір ұйымның спортшыларын әр түрлі бөліктерге бөлуге рұқсат етіледі.

8.7 Спортшылардың құқықтары мен міндеттері

- 8.7.1. Ойдене бойынша жарысқа қатысатын спортшы осы Ережелерді сақтауға, қарсыласына, төрешілерге, ұйымдастырушыларға және көрермендерге құрмет көрсетуге, сондай-ақ спорттық тәртіпті ұстануға міндетті.
- 8.7.2. Спортшы міндетті:
1. осы Ережелерді білуге және орындауға;
  2. жарысқа және жекпе-жекке белгіленген уақытта келуге;
  3. жекпе-жекке белгіленген формада және қорғаныс жабдықтарымен шығуға (егер дисциплинада көзделсе);
  4. қарсыласына және ресми тұлғаларға қатысты дұрыс мінез-құлық сақтауға;
  5. реферидің «Сайыс / Бой», «Тоқта / Стоп» және басқа да командаларын орындауға;
  6. қарсыласы ноқдаун алған кезде немесе жекпе-жек тоқтатылған кезде реферидің командасы бойынша көрсетілген позицияны қабылдауға және төрешілердің әрекеттеріне араласпауға;
  7. төрешілер алқасының шақыруы бойынша жекпе-жекке дереу келуге;
  8. реферидің рұқсатынсыз алаңды тастап кетпеуге;
  9. жекпе-жекті өз бетінше тоқтатпауға, тек берілу белгісін берген немесе жекпе-жекті жалғастырудан бас тартқан жағдайларды қоспағанда;
  10. жарысты жалғастыра алмайтын жағдайда төрешілер алқасына қатысушылар жанындағы төреші немесе команда басшысы арқылы дереу хабарлауға;

11. нәтижелер жарияланғаннан кейін ұстамды мінез-құлықты қоса алғанда, спорттық этика нормаларын сақтауға.

8.7.3. Спортшының құқығы бар:

- жарыстың регламенті туралы ақпарат алуға;
- белгіленген аймақта бапкерінің сүйемелдеуімен болуға;
- медициналық көмек алуға;
- үзіліс кезінде бапкеріне жүгінуге;
- рефериге белгіленген тәртіппен хабарлау арқылы жекпе-жектегі жалғастырудан бас тартуға.

8.8 Бапкерлер мен команда өкілдерінің құқықтары мен міндеттері

8.8.1. Жарысқа қатысатын командада команда жетекшісі (команда өкілі) болуы тиіс.

8.8.2. Команда жетекшісі болмаған жағдайда оның міндеттерін тағайындалған команда капитаны орындайды.

8.8.3. Команда жетекшісі өз командасының спортшыларының тәртібі мен мінез-құлқы үшін жауап береді.

8.8.4. Команда жетекшісі міндетті:

1. осы Ережелерді және жарыс туралы Ережені білуге және сақтауға;
2. өтінімдер мен қажетті құжаттарды уақытында тапсыруға;
3. төрешілер алқасының отырыстарына қатысуға;
4. төрешілер алқасының шешімдерін спортшыларға жеткізуге;
5. спортшылардың жекпе-жекке уақытында келуін қамтамасыз етуге;
6. спортшылардың формасы мен қорғаныс жабдықтарының белгіленген талаптарға сәйкестігін бақылауға;
7. жарыс аймағында белгіленген тәртіпті сақтауға.

8.8.5. Команда жетекшісінің құқығы бар:

1. салмақ өлшеу және жеребе кезінде қатысуға;
2. хатшылыққа және төрешілер алқасының мүшелеріне түсіндіру үшін жүгінуге;
3. мандаттық комиссия аяқталғанға дейін команда құрамына өзгерістер енгізуге;
4. осы Ережелерде белгіленген тәртіппен наразылықтар мен апелляциялар беруге;
5. медициналық немесе өзге де негізді себептер болған жағдайда өз спортшысын жекпе-жектен алып тастауға.

8.8.6. Команда жетекшісіне, бапкерге және команда өкілдеріне төрешілердің әрекеттеріне араласуға тыйым салынады.

8.8.7. Жекпе-жек кезінде бапкерге спортшыға тек белгіленген қолдау аймағынан нұсқаулар беруге рұқсат етіледі.

8.8.8. Команда жетекшісі осы жарыста бір мезгілде төреші функцияларын атқара алмайды.

9. ҚОЛДАУШЫЛАР ЖӘНЕ ҚОЛДАУ АЙМАҒЫ

9.1 Қолдаушы

9.1.1. Қолдаушы — жекпе-жек кезінде спортшыны сүйемелдейтін және оған белгіленген қолдау аймағында көмек көрсететін тұлға.

9.1.2. Қолдаушы ретінде бапкер немесе команда өкілі көрсеткен өзге тұлға болуы мүмкін.

9.1.3. Жекпе-жек кезінде спортшыны бір ғана қолдаушы сүйемелдеуі мүмкін.

9.2 Қолдау аймағы

9.2.1. Қолдаушы үшін жарысты ұйымдастырушы алаңнан тыс қолдау аймағында арнайы орын белгілейді.

9.2.2. Жекпе-жек кезінде қолдаушы өз орнында қолдау аймағында болуы тиіс.

- 9.2.3. Қолдаушыға алаңға шығуға және жекпе-жек барысына араласуға тыйым салынады.
- 9.2.4. Қолдау аймағында белгіленген тәртіпті бұзу тәртіптік шаралар қолдануға әкелуі мүмкін.

9.3 Қолдаушының мінез-құлқы

- 9.3.1. Қолдаушы жарыс ережелерін және спорттық этика нормаларын сақтауға міндетті.
- 9.3.2. Қолдаушыға жекпе-жек кезінде қолдау аймағынан спортшыға кеңес беруге рұқсат етіледі.
- 9.3.3. Қолдаушыға келесілерге жол беруге тыйым салынады:
- жекпе-жек өткізуге кедергі келтіретін шамадан тыс айқайға;
  - қарсыласқа тіл тигізуге;
  - төрешілерді қорлауға;
  - төрешілер алқасының әрекеттеріне араласуға;
  - арандатушылық әрекеттерге.
- 9.3.4. Бұзушылық болған жағдайда рефери ескерту жариялауға немесе қолдаушыны жарыс аймағынан шығаруға құқылы.

9.4 Спортшыға көмек көрсету

- 9.4.1. Қолдаушы жекпе-жек басталғанға дейін және рефери жекпе-жекті тоқтатқаннан кейін спортшыға көмек көрсетуге құқылы.

9.5 Жекпе-жекті жалғастырудан бас тарту

- 9.5.1. Қолдаушы спортшының жекпе-жекті жалғастырудан бас тартатыны туралы мәлімдей алады.
- 9.5.2. Ол үшін қолдаушы алаңға сүлгі лақтыруы немесе реферидің назарын басқа тәсілмен аударуы тиіс.
- 9.5.3. Бас тарту белгісі берілгеннен кейін жекпе-жек дереу тоқтатылады.

9.6 Қолдаушының жауапкершілігі

- 9.6.1. Қолдаушы қолдау аймағындағы тәртіптің сақталуына жауап береді.
- 9.6.2. Осы Ережелерді өрескел бұзған жағдайда қолдаушы рефери немесе бас төрешінің шешімімен жарыс аймағынан шығарылуы мүмкін.

10. СПОРТШЫЛАРДЫҢ ФОРМАСЫ

10.1 Жалпы талаптар

- 10.1.1. Спортшы белгіленген спорттық формада өнер көрсетуі тиіс. Форма мыналардан тұрады:
- куртка;
  - шалбар;
- жекпе-жек жағындағы түсті білдіретін қызыл немесе көк белбеу;
- арнайы спорттық аяқ киім.
- 10.1.2. Ойдене спортшысының белгіленген формасы Ойдене спорт түрінің екі дисциплинасы үшін де бірдей болып табылады.
- 10.1.3. Ойдене спортшысының стандартты формасы — қара түсті форма.
- 10.1.4. Ашық жарыстарда қауіпсіздік талаптарына сәйкес келетін және спортшылардың біріне артықшылық бермейтін жағдайда басқа жекпе-жек түрлерінің формасында қатысуға рұқсат етіледі.
- 10.1.5. Спортшының формасы таза, жарамды және жарақат қауіпін тудыратын элементтерсіз болуы тиіс.

10.1.6. Жарыс аймағында толық емес формада немесе жалаңаш денемен болуға тыйым салынады.

10.1.7. Қорғаныс жабдықтарына қойылатын талаптар Ойдененің тиісті дисциплинасының ережелерімен белгіленеді.

10.1.8. Осы Ережелерде көзделмеген қосымша қорғаныс құралдарын қолдануға тек жарыстың бас төрешісінің рұқсатымен жол беріледі.

10.2 Спортшыларды түстік сәйкестендіру

10.2.1. Спортшыларды ажырату үшін екі түсті белбеулер қолданылады:

— қызыл;

— көк.

10.2.2. Бірінші болып жарияланған спортшы көк белбеумен шығады және реферидің оң жағындағы позицияны алады.

10.2.3. Екінші болып жарияланған спортшы қызыл белбеумен шығады және реферидің сол жағындағы позицияны алады.

10.2.4. Қызыл және көк белбеулерді жарысты ұйымдастырушы қамтамасыз етеді.

10.3 Спорттық аяқ киім

10.3.1. Спорттық аяқ киім күреске арналған және жұмсақ табанды болуы тиіс.

10.3.2. Аяқ киімде жарақат келтіруі мүмкін қатты немесе резеңке элементтер болмауы тиіс.

10.3.3. Қатты немесе қалың резеңке табанды аяқ киімге тыйым салынады.

10.4 Эмблемалар мен жазуларды орналастыру

10.4.1. Кеуденің сол жағында Ойдене Федерациясының эмблемасы орналастырылады.

10.4.2. Арқа бөлігінде «OIDENE» жазуы, оның астында спортшының тегі мен аты латын әріптерімен жазылады.

10.4.3. Келесілерді орналастыруға рұқсат етіледі:

1. ел туы — сол иықта;

2. клуб эмблемасы — оң иықта.

10.4.4. Спортшының формасында басқа жазулар мен эмблемаларға тыйым салынады.

11. ЖАРЫС АЛАҢЫ

11.1 Жалпы талаптар

11.1.1. Ойдене бойынша жекпе-жектер арнайы спорттық алаңда (бұдан әрі — жабын) өткізіледі.

11.1.2. Алаң жұмыс аймағы мен қауіпсіздік аймағы бар төртбұрышты жабын болып табылады. Жұмыс аймағы төртбұрышты немесе дөңгелек болуы мүмкін.

11.1.3. Алаңның беті тегіс, серпімді және спортшылар үшін қауіпсіз болуы тиіс.

11.1.4. Алаң жабындысының қалыңдығы кемінде 4 см болуы тиіс.

11.1.5. Лақтыру техникасын өткізуге арналмаған жабындарды (мысалы, таэквондо даянгтары) қолдануға тыйым салынады.

11.1.6. Алаңда спортшылардың жарақат алу қаупін тудыратын бөгде заттар болмауы тиіс.

11.2 Алаңның өлшемі

11.2.1. Алаңның өлшемі жарыстың деңгейіне байланысты анықталады.

11.2.2. Клубтық жарыстарда кемінде 6 × 6 метр алаң қолдануға рұқсат етіледі.

11.2.3. Қалалық және өңірлік жарыстарда алаң өлшемі кемінде 8 × 8 метр болуы тиіс.

11.2.4. Республикалық және халықаралық жарыстарда алаң өлшемі кемінде 8 × 8 метр болуы тиіс.

11.2.5. Алаңның максималды өлшемі 10 × 10 метрден аспауы тиіс.

11.3 Қауіпсіздік аймағы

11.3.1. Жекпе-жек аймағының айналасында қауіпсіздік аймағы қарастырылуы тиіс.

11.3.2. Қауіпсіздік аймағының ең аз ені кемінде 1 метр болуы тиіс.

11.3.3. Қауіпсіздік аймағында спортшылардың жарақат алу қаупін тудыратын заттарды орналастыруға тыйым салынады.

11.4 Алаңды қоршау

11.4.1. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін жарыс алаңының айналасына қоршау орнату ұсынылады.

11.4.2. Қоршау көрермендер мен бөгде адамдардың жекпе-жек аймағына кіруін шектеуі тиіс.

11.5 Фото және бейнетүсірілім жабдықтарын орналастыру

11.5.1. Фото және бейнетүсірілім жабдықтары қауіпсіздік аймағынан кемінде 1 метр қашықтықта орналастырылуы тиіс.

11.5.2. Жабдықтарды орналастыру спортшылар мен төрешілердің қозғалысына кедергі келтірмеуі тиіс.

11.6 Бірнеше алаң

11.6.1. Бірнеше алаңда жарыс өткізілген жағдайда олардың арасындағы қашықтық кемінде 2 метр болуы тиіс.

11.7 Алаңды белгілеу

11.7.1. Алаңда жекпе-жектің орталық аймағы белгіленеді.

11.7.2. Көк белбеулі спортшының орны көк түспен белгіленеді.

11.7.3. Қызыл белбеулі спортшының орны қызыл түспен белгіленеді.

11.7.4. Белгілеу түрлі түсті лента, жабын маркировкасы немесе жекпе-жекке кедергі келтірмейтін басқа тәсілдер арқылы жасалуы мүмкін.

12. СПОРТШЫЛАРДЫҢ ШЫҒУ ТӘРТІБІ ЖӘНЕ ЖЕКПЕ-ЖЕКТІҢ БАСТАЛУЫ

12.1 Спортшыларды шақыру

12.1.1. Спортшыларды төреші-ақпарат беруші жеребе тәртібіне сәйкес шақырады.

12.1.2. Бірінші жарияланған спортшы көк белбеу тағып, реферидің оң жағындағы позицияны алады.

12.1.3. Екінші жарияланған спортшы қызыл белбеу тағып, реферидің сол жағындағы позицияны алады.

12.2 Спортшының шықпауы

12.2.1. Спортшы ресми шақырылғаннан кейін алаңға шықпаған жағдайда рефери хронометристке 2 минут уақыт белгілеуді бұйырады.

12.2.2. Егер 2 минут өткеннен кейін спортшы алаңға шықпаса, оған келмегені үшін жеңіліс жазылады, ал жеңіс қарсыласына беріледі.

12.3 Экипировка мен қорғаныс жабдықтарын тексеру

12.3.4. Спортшы жекпе-жекке жарамды қорғаныс жабдықтарымен шығуға міндетті.

12.3.5. Жекпе-жек басталар алдында спортшы және оның бапкері (немесе команда өкілі) қорғаныс жабдықтарының дұрыстығын және сенімді бекітілуін тексеруі тиіс.

12.3.6. Егер жекпе-жек кезінде спортшының экипировкасында ақау анықталса (қолғаптардың босап кетуі, шлемнің зақымдануы және т.б.), рефери ақауды жою үшін жекпе-жекті тоқтатады.

12.3.7. Егер ақау спортшының кінәсінен немесе жабдықты дұрыс дайындамаудан туындаса, рефери спортшыға ескерту жариялауға құқылы.

12.3.8. Сол себеп бойынша жекпе-жекті қайта тоқтату қатаң ескертуге әкелуі мүмкін.

12.3.9. Егер экипировкадағы ақау 2 минут ішінде жойылмаса, спортшы жекпе-жекті жалғастыра алмайтын болып есептеледі және шешім осы Ережелерге сәйкес қабылданады.

12.3.10. Қолғаптарды қосымша бекіту үшін спорттық лентаны (тейп немесе скотч) қолдануға рұқсат етіледі.

12.3.11. Лента жарақат қауіпін тудырмайтындай және қарсыласқа артықшылық бермейтіндей етіп салынуы тиіс.

12.4 Жекпе-жектің басталуы

12.4.1. Алаңға шыққаннан кейін спортшылар жабынның ортасында орналасады.

12.4.2. Реферидің командасы бойынша спортшылар оң алақанын кеуденің сол жағына қойып дәстүрлі тағзым жасайды.

12.4.3. Тағзымнан кейін спортшылар қол алысады.

12.4.4. Тағзым жасаудан немесе қол алысудан бас тарту спорттық емес мінез-құлық болып саналады және ескертумен жазаланады. Қайталанған жағдайда қатаң ескерту жарияланады.

12.4.5. Реферидің «Сайыс» / «Бой» командасы бойынша жекпе-жек басталады.

12.4.6. Реферидің «Тоқта» / «Стоп» командасы бойынша спортшылар әрекеттерін дереу тоқтатуы тиіс.

12.5 Жекпе-жектің аяқталуы

12.5.1. Жекпе-жек уақыты аяқталғаннан кейін спортшылар алаңның ортасына оралып, нәтижені күтеді.

12.5.2. Қосымша уақыт тағайындалуы мүмкін болғандықтан, қорғаныс жабдықтары нәтиже жарияланғанға дейін шешілмейді.

12.5.3. Нәтиже жарияланғаннан кейін рефери жеңімпаздың қолын көтереді.

12.5.4. Спортшылар тағзым жасап, қол алысып, алаңды тастап шығады.

13. БҰЗУШЫЛЫҚТАР МЕН ЖАЗАЛАР

13.1 Жалпы ережелер

13.1.1. Осы Ережелерге қайшы келетін спортшының, қолдаушының немесе жарысқа қатысушы өзге тұлғаның кез келген әрекеті бұзушылық болып саналады.

13.1.2. Бұзушылықтарды рефери тіркейді және тәртіптік шаралар қолданады.

13.1.3. Нақты бұзушылықтар мен жазалау шаралары Ойдене дисциплинасының тиісті ережелерімен белгіленеді.

13.1.4. Жаза шарасын анықтау кезінде мыналар ескеріледі:

- бұзушылықтың сипаты;
- әрекеттің қауіптілік дәрежесі;
- қарсыласқа келтірілген салдар;
- бұзушылықтың қайталануы.

13.2 Тәртіптік шаралардың түрлері

13.2.1. Осы Ережелерді бұзғаны үшін келесі тәртіптік шаралар қолданылуы мүмкін:

- ескерту;
- қатаң ескерту;
- дисквалификация.

13.3 Ескерту

13.3.1. Ескерту Ережелердің алғаш рет жасалған болмашы бұзушылықтары үшін қолданылады.

13.3.2. Бұрын ескерту жарияланған бұзушылық қайталанса, қатаң ескерту жариялануы мүмкін.

13.4 Қатаң ескерту

13.4.1. Қатаң ескерту келесі жағдайларда жарияланады:

- бұрын ескерту жарияланған бұзушылық қайталанған кезде;
- Ережелердің елеулі бұзылуы кезінде;
- қарсыластың қауіпсіздігіне қауіп төндіретін әрекеттер кезінде.

13.4.2. Егер бұзушылық елеулі болса немесе қарсыластың қауіпсіздігіне қауіп төндірсе, рефери алдын ала ескерту жарияламай-ақ қатаң ескерту жариялауға құқылы.

13.4.3. Бір жекпе-жек барысында спортшы үш қатаң ескерту алған жағдайда ол дисквалификацияланады.

13.5 Дисквалификация

13.5.1. Дисквалификация келесі жағдайларда қолданылады:

- осы Ережелерді өрескел бұзу кезінде;
- бір жекпе-жек барысында үшінші қатаң ескерту алған кезде;
- қарсыласқа жарақат келтірген немесе оның денсаулығына нақты қауіп төндірген әрекеттер кезінде.

13.5.2. Қатаң ескертулер тек бір жекпе-жек шегінде есептеледі және келесі жекпе-жектерге ауыстырылмайды.

13.5.3. Егер бұзушылық қарсыласқа жарақат келтірсе немесе оның денсаулығына нақты қауіп төндірсе, рефери бұрын берілген ескертулер санына қарамастан спортшыны бірден дисквалификациялауға құқылы.

13.5.4. Қасақана және өрескел бұзушылық немесе айқын спорттық емес мінез-құлық жағдайында рефери алдын ала ескертулерсіз дисквалификация қолдануға құқылы.

13.5.5. Реферидің жекпе-жек барысында дисквалификация қолдану туралы шешімі дереу орындалуы тиіс және тек осы Ережелерде белгіленген наразылық беру тәртібімен қайта қаралуы мүмкін.

13.6 Жазаларды жариялау тәртібі

Жекпе-жекті тоқтату

13.6.1. Бұзушылық тіркелген кезде рефери «Тоқта» командасын беріп, жекпе-жекті тоқтатады.

13.6.2. Спортшылар әрекеттерін дереу тоқтатуы тиіс.

13.6.3. Реферидің командасын орындамау жеке бұзушылық болып саналады.

Жазаны жариялау

13.6.4. Жекпе-жекті тоқтатқаннан кейін рефери бұзушылық жасаған спортшыны көрсетіп, бұзушылықтың сипатын және қолданылатын жазаны жариялайды.

13.6.5. Қатаң ескертулер мен дисквалификациялар бүйірлік төрешілердің бланкілерінде тіркеледі және жекпе-жектің ресми хаттамасына енгізіледі.

13.6.6. Ескертулер жекпе-жек хаттамасына енгізілмейді.

Жекпе-жекті қайта бастау

13.6.7. Жекпе-жек реферидің командасы бойынша қайта басталады.

13.6.8. Жекпе-жек:

— жабынның ортасында бейтарап тұрыстан;

— немесе бұзушылық спортшылардың позициясына әсер етпеген жағдайда партер жағдайынан жалғасуы мүмкін.

13.6.9. Егер бұрынғы позицияны қалпына келтіру мүмкін болмаса немесе қауіпті жағдай туындаса, жекпе-жек орталықта тұрыс жағдайынан қайта басталады.

Жазаны кейін жариялау

13.6.10. Егер нәтижелі шабуыл кезінде қарсылас қауіп төндірмейтін бұзушылық жасаса, рефери шабуылды аяқтауға мүмкіндік бере алады.

13.6.11. Әрекет аяқталғаннан кейін рефери жекпе-жекті тоқтатып, жазаны жариялайды.